

ISSN 0131—6753

Радянська 1 ЖІНКА 1979

1979 — МІЖНАРОДНИЙ
РІК ДИТИНИ

нечку, обцілував обох і обцівав. що неодмінно повернеться. Йшли потім листи, жадані фронтів трикутники, які й донині береже мати на дні скрині. Скінчилася війна... Верталися в село фронтівки. Мало не кожного з них розпитувала тітка Марія з дочкою, буцім ті мали неодмінно знати, де їхній чоловік і батько. А потім прийшло сумне: «Безвісти...»

Відтоді так і живуть удвох. І всі предовгі роки, не покладаючи рук, працювала мати в колгоспі: в рільництві, на тваринницькій фермі, очолювала буряківничу ланку. А віднедавна вийшла на відпочинок...

Яких тільки думок не наляже на душу, коли ось так згадуєш усе пережите, перебираєш у пам'яті кожен день, годину, висотуєш по ниточці. Блакитно-холодне сяйво місяця сповзло неквапом з ясена і залаяло світлицю.

— Що його, мамо, робити? — не втрималася, зважилася на розмову.

— А що я в цій ділі важу? Вирішуй сама. Я тобі скажу тільки одне: чоловік він порядний, доброти йому не позичати. Знають люди й тебе. Перед ними, дочко, чиста наша совість. Нікого ми не зганьбили, ні в кого не «одбивали» чоловіків. Може, Карпо і є твоє щастя, доню...

Слухала слово матері, переймалася ним і схилилася думкою до того, що мусить такі стати матір'ю осиротілим дітям. Бо глибоко вп'ялися в серце ті слова дитячі, не йшли з думки: «Будьте нам мамою, тітонько Софіє». — «Чи не сниться це все мені? Бути мамою чужі-сіньким дітям... А як сприймуть усе це його старші? Клава інститут народного господарства закінчила, на заводі у Львові працює, має вже доньку. І Волода цей же інститут закінчив, у Полтаві бухгалтером, двох малят має. Валя в інженерно-будівельному інституті. Сергій несе службу в армії... Збагнути важко, що мене в неповні сорок уже хтось бабунею буде звати».

— Не печалься, дитино, — у блакитне місячне сяйво ступила тітка Марія, пригорнула дочку. — Видно, десь довго в дорозі барилося твоє щастя, а оце прийшло. Хай буде так, як діти просять: заміни їм матір, а йому — вірну дружину. Ти ще молода, матимете спільних дітей, працюватимете в колгоспі, а я онуків бавитиму, в пізню осінь життя до вас і голову прихилю.

...Минули роки. З весни зеленобуйної до багряних листопадів вишумовував з вітрами свою горішню пісню ясен над криницею. Виколыхала та пісня в сім'ї Софії і Карпа Пасічників маленьку донечку Віру. Це дитя своєю появою на світ скріпило ще міцніше сім'ю. Діти Карпа Уласовича стали рідними Софії Марківні. Якось дивно було зразу, а далі звика до того, як її називали мамою усі, від найстаршого до наймолодшого. Всю ласку, любов, чуйність, на які такі щедрі її душа і серце, віддає їм.

Вже й маленькій Вірунці дру-

гий рік пішов. Катруся скінчила восьмирічку і вступила до будівельного технікуму. Ніна восени пішла до дев'ятого класу. Цю сім'ю в селі шанують, а про Софію Марківну з найвищою повагою односельці кажуть, що вдача жінки з самої доброти зіткана. Це ж і справді, яку то треба мати велику душу, яку непогамовну любов нести у серці, щоб тебе чужі діти признали за рідну матір, та ще й пішались тобою!

— Може б, дівчат розбудила, Софіє, хай би допомогли тобі в роботі? — йдучи літнього ранку до колгоспу, каже Карпо Уласович.

— Та ні, нехай посплять.

А коли вже рипнуть і сінешні двері, майне Карпова постать під вікном, Софія підійде навшпиньках до ліжка, де сплять Катруся і Ніна. Стане в узголів'ї, замилується ними. Поправить ковдру, легенько торкнеться вустами розпашілих уві сні личок.

— Милі мої донечки. Спіть, хай добре наснитись.

Така вона, любляча і щира мати великого роду, дбайлива й уважна до кожного.

— Карпе, треба б Катрусі й Ніні нові сукні справити, — ведуть між собою бачачку Софія з Карпом. — А чи не забув ти переказати Валі гроші?

— Завтра, Софієчко, обов'язково зроблю, часу не мав.

— Ет, Карпе! Добре, що ти обідав і вечеряв, а дівчина вчиться далеко від дому. Може, оце сьогодні в неї й на вечерю нічого не залишилося. Ти подумав про це?

Тісною стає хата Пасічників, коли з усіх усюд з'їжджаються додому діти, старші — з онуками. Виповнюється затишна світлиця сміхом, пісня лине над селом. Зумрять бджоли над запашною медуницею, струшує калина цвіт білий у чисте криничне джерело. Хатній гамір поступово на обійстя виплескується. Повсідаяються всі на споришевому килимі, знову пісню заведуть про ту криниченьку, з якої орли воду п'ють. А батько тим часом витягне повну чеберку з криниці, перший нап'ється всмак. Потім сини, дочки, онуки припадають по черзі до джерельної сили, п'ють на дорогу далеко, на життя щасливе.

Чимало тих доріг мережитья від батьківського порога. Стоять за ворітьми Софія Марківна і Карпо Уласович, поряд — тітка Марія з Вірунькою на руках. Дивляться услід дітям і онукам і всміхаються.

І вже аж за селом ще довго видніється дітям стрункий ясен, що своєю ошатною кроною, на своїх дужих раменах тримає чисте небо.

* * *

Така звичайнісінька, на перший погляд, новела з людського життя. Автор змінив лише імена і прізвища героїв. Таке їхнє прохання...

Е. ПОДІЛЬСЬКИЙ.

Вінницька область.

Всі ми, дорослі, пам'ятаємо чудесні, захоплюючі ігри дитинства. Але ігри — це не тільки радість. Максим Горький писав: «Гра — шлях дітей до пізнання світу».

Граючись, маля задовольняє свою потребу в активності, знайомиться з властивостями навколишніх предметів.

Наші діти споруджують будинки, водять машини й поїзди, захищають кордони, здійснюють польоти на Північний полюс, у космос. У кожній хорошій грі є насамперед робоче зусилля і зусилля думки. Хороша гра схожа на хорошу роботу.

У будь-якій грі виявляються почуття, бажання дитини. Придивіться до малят. Ви побачите, що вони щирі в тій грі, яку на себе взяли. Їхні почуття у грі — це справжні почуття, і дорослі неодмінно повинні з цим рахуватися.

Пригадую такий випадок. У п'ятирічного Сашко був улюбленець — пластмасовий Буратіно з довгим смішним носом. Ідучи гуляти, хлопчик завжди брав його з собою, а ввечері вкладав спати. Якось Буратіно впав, і в нього відламалася нога. Сашко з плачем прибіг до батька:

— Полагодь, татку!

— Гарзд, завтра полагодимо.

Та наступного дня виявилось, що відламана нога десь поділася. Батько став утішати сина:

— Нічого, ми його викинемо, а тобі купимо нового, такого самого, або ще кращого.

— Ні! — вигукнув Сашко і міцно притис до себе Буратіно, захищаючи його від небезпеки. — Не треба викидати, татку! Я люблю цього...

Батько уважно подивився на хлопчика.

— Ну що ж, постаремось полагодити.

І почалася робота: в хід пішли і пластилін, і клей. Змайстрували Буратіно ногу. Вона, звичайно, була не така гарна, та все-таки він знову міг стояти. Сашко сів від щастя. А коли зібралися на прогулянку, мама сказала:

— Ти не клади його в кишеню, він тепер у нас поранений. Загорни в хусточку і посади в машину, повезеш гуляти.

Відтоді Сашко став доглядати «пораненого» Буратіно ще дбайливіше, ніж раніше.

Добре, що батьки зуміли зрозуміти синові почуття й підтримали їх. А хіба рідко буває зовсім інакше? Старі ляльки і ведмедики, машини подовгу валяються десь у кутку, а потім їх безжалісно викидають. Нерідко це буває горем для дітей, іноді ж вони стають байдужими, перестають жаліти свої улюблені іграшки. Тим часом прищеплення дитині любові до іграшки — це один із методів виховання у неї турботливості, сердечності.

Ми, дорослі, повинні допомагати дітям в організації ігор, дбати про те, щоб ігри захоплювали їх, були змістовними, виховуючими. Обов'язково знаходьте час, щоб придивитися, прислухатися до того, чим зайняті малюки. Лише добре викинувши в суть гри, в особливості поведінки дітей, в їх взаємини, можна розумно спрямувати гру, зробити її важливим засобом виховання.

Нерідко буває так, що зовні спокійна, мирна гра, яка цілком «влаштовує» дорослих, на ділі виявляється шкідли-

ЛЯЛЬКА ДЛЯ ІРИНКИ

вою для малих, бо в них закріплюються погані звички, егоїстичні риси.

Ось діти грають у більярд. Женя протягом кількох днів грає тільки з одними і тими ж хлопчиками і завжди виграє. Його старший брат помітив, що він захоплює зразу два кий і один з них потім передає на вибір слабкішому за себе гравцю. Брат присоромив Женю, і справедливість було відновлено.

А ось інший випадок, коли від дорослого вимагали не тільки увага до дитячої гри, а й такт, і вміння бути об'єктивним.

Дівчатка в дворі дружно гралися в «магазин». До них підійшла ще одна дівчинка, і раптом спалахнула сварка. Оленка, яка зображувала продавщицю, штовхнула новеньку. Та голосно заплакала і побігла до бабусі, яка сиділа неподалік на лавочці. Бабуся вирішила розібратися, в чому справа, і з'ясувала, що внучка її, Маринка, сама винна, бо зажадала:

— Я буду продавщицею!

— А в нас уже є продавщиця, — відповіли дівчатка. — Якщо хочеш, будеш купувати цукерки.

Але така скромна, на Маринчин погляд, роль її не влаштувала, і вона почала заважати усім, віднімати іграшки. І тоді Оленка виштовхнула її з кола.

Бабуся не стала на захист внучки, а, навпаки, зауважила їй:

— Як же тобі не соромно, діти так гарно гралися, а ти прийшла і стала заважати. Тебе ж у покупці приймали?

— Приймали...

— Ну, от і була б покупницею, це теж цікаво. А іншим разом будеш продавщицею... Приймете її? — запитала бабуся дітей. — Вона добре гратиметься.

— Приймемо, — погодилися ті.

Діти помирилися, гра відновилася, і бабуся знову сіла на лавочку, непомітно стежила за внучкою. Але та вже поводитись добре, і через певний час стала зображувати «продавщицю». Як же було б шкідливо для дівчинки, якби бабуся стала на її захист!

Є багато цікавих, корисних ігор для

дошкільнят. Наприклад, «Паличка-виручалочка», «Гуси-лебеді», «Горидуб». Вони розвивають уважність, виховують у дітей волю, товарищескість. Діти і самі придумують різні ігри, беруть на себе ролі героїв книг, фільмів. І нам з вами треба обов'язково знати, як ці ігри відбуваються, як діти ставляться один до одного, як розмовляють між собою, як дотримуються правил гри.

Малята помічають інтерес батьків до своїх ігор, радіють цьому, охоче розповідають, як і з ким гралися, чим займалися, а це для батьків дуже цінно.

Дозволяйте дітям запрошувати додому товаришів, навіть якщо квартира у вас тісна. Це необхідно, особливо коли в сім'ї росте єдина дитина, що до того ж не ходить у дитячий садок. У спільних іграх змалку розвиваються у дітей риси колективізму — важливі якості радянської людини.

Незмінний супутник гри — іграшка, купована або саморобна. Вона поповнює знання наших малят про навколишній світ, допомагає придумувати і розвивати гру, пробуджує різноманітні почуття.

Деякі батьки вважають, що хлопчикам треба купувати тільки «хлоп'ячі» іграшки, лялька ж зовсім не для них. Дівчаткам, навпаки, дарують звичайно ляльки, посуд, позбавляючи їх іграшок, які розвивають, скажімо, конструкторські здібності. Але хіба погано, якщо хлопчик бавитиметься лялькою, одягатиме її, укладатиме спати, адже він сам стане колись батьком... А дівчинка, можливо, коли виросте, стане інженером або механізатором, тож нехай задовольняє змалку потяг до техніки, якщо має його.

Помиляються ті, хто вважає, що чим

іграшка дорожче, тим вища її педагогічна цінність. Це не так. Треба, щоб іграшки були різні й давали дитині можливість активно діяти, творити, а не тільки споглядати, милуватися. Бажано, щоб ляльку, ведмедика маля могло само одягати і роздягати, а в шість-сім років — шити нескладний одяг, обладнати для них «оселю» тощо. Дуже корисні кубики, різні «конструктори», будівельний матеріал.

Проте коли іграшок занадто багато, вони перестають радувати маля, до того ж йому важко тоді підтримувати порядок у своєму куточку. І потім, якщо дитина звикла до того, що їй без кінця дарують іграшки, якщо вона ні в чому не знає відмови, у неї може з'явитися звичка ставити батькам все нові й нові вимоги. Про це теж варто подумати. А як бути, коли, скажімо, на день народження вашою іменинникові принесуть кілька машин, «конструкторів» тощо? Одна мама в таких випадках просто приховувала частину іграшок і лише з часом віддавала їх синові.

Дуже люблять діти саморобну іграшку. Хай вона не така гарна, як куповані, зате зроблена власними руками. А ті якості, яких їй не вистачає, маля доповнить своєю увагою.

Треба добре зрозуміти схильність маленької істоти до фантазування, її любов до гри, і тоді легше знайти ключ до дитячого розуму і серця, збагнути особливості поведінки. Гра — дуже важлива самостійна діяльність, яка приносить дітворі багато радощів і разом з тим є засобом всебічного виховання. Це завжди треба враховувати батькам.

В. СКУМІН,
лікар-психолог.

